

מפעל הפיס הכריז על הזכיות בפרס מפעל הפיס לאמנויות ולמדעים ע"ש לנדאו ל-2023

ומכריז על הזוכה בפרס מפעל חיים | שווי סך כל הפרסים: 1,350,000 ש"ח

04/09/2023 🕒

מורן שקד

הפרס ניתן כאות הוקרה והערכה למדענים, לאנשי אקדמיה ולאנשי תרבות על מצוינותם, תרומתם והשפעתם על המחקר, המדע, האמנות וחיי התרבות בישראל.

הזוכה בפרס מפעל חיים לשנת 2023: בתחום חקר וואו עשייה משמעותית לקידום האקלים:

פרופ' פנחס אלפרט מאוניברסיטת תל אביב, על תרומתו הייחודית בתחומי המטאורולוגיה הדינמית וחקר שינויי האקלים.

מפעל הפיס שוקד בימים אלה להפצת קול קורא לשנת 2024 לאחר חגי תשרי.

בתחום המדעים זכו:

זוכה בפרס בתחום חקר מתמטיקה: פרופ' יונינה אלדר, מכון וייצמן.

זוכה בפרס בתחום הנדסה גנטית: פרופ' יצחק פלפל, מכון וייצמן.

זוכה בפרס בתחום חקר הדתות: פרופ' מאיר חטינה, אוניברסיטת בר-אילן.

זוכה בפרס בתחום חקר הכלכלה: פרופ' כפיר אליעז, אונ' תל אביב

בתחום האמנויות זכו:

ה' בפרס בתחום יצירת מוזיקה לבמה: יוסי בן נון

זוכה בפרס בתחום תרגום סיפורת ו/או שירה: רמה איילון

זוכה בפרס בתחום שחקן\ית בקולנוע: אסתי זקהיים

זוכה בפרס בתחום עיצוב אופנה: הד מיינר

כל אחד מהזוכים יקבל ממפעל הפיס פרס על סך 150 אלף ₪

יו"ר מפעל הפיס, רו"ח אביגדור יצחקי, אמר היום:

"פרס מפעל הפיס לאמנויות ולמדעים ע"ש לנדאו, הפך ברבות השנים לאחד הפרסים החשובים והיוקרתיים ביותר בתחומי המדע, המחקר, התרבות והאמנות בישראל. גם השנה, המשיכו המדענים בישראל לפרוץ דרך, להצטיין ולהוביל להישגים חסרי תקדים הן ברמה הלאומית והן ברמה הבינלאומית. בתחום האמנות והתרבות אנחנו חווים פריחה מחודשת שממשיכה לקצור פירות מדהימים. יש לנו בהחלט במה להתגאות ומטרתנו של הפרס היא להכיר ולהוקיר את העשייה החשובה והבלתי פוסקת של פורצי הדרך בתחומים הללו שהשפעתם על חיינו כל כך משמעותית. גם השנה החלטנו להעניק פרס מפעל חיים שנועד להרחיב את היריעה ולהגיע אל מועמדים ראויים שתרמו תרומה משמעותית וייחודית לחברה. פרס מפעל חיים יוענק השנה לפרופ' פנחס אלפרט מאוניברסיטת תל אביב על תרומתו הייחודית בתחומי המטאורולוגיה הדינמית וחקר שינויי האקלים.

במיוחד בעת הזאת. אין ראוי ממנו לפרס זה."

דולין מלניק, מנהלת אגף התרבות של מפעל הפיס, אמרה היום:

"גם השנה אנו ממשיכים לקיים את הפעילות החשובה של פרס מפעל הפיס לאמנויות ומדעים ע"ש לנדאו. בכל שנה אנחנו משנים את הקטגוריות של הפרס במטרה להקיף כמה שיותר תחומים ולהגיע לכמה שיותר אישים שתרמו תרומה משמעותית לתחומי המדע, המחקר והאמנות. הפרסים שמפעל הפיס מעניק הם דרך נוספת להכיר, להוקיר ולתמוך במצוינות, הן בתחומי האמנויות השונים והן בתחומי המדע."

השנה הצטרפו תשעה זוכים זוכות מאושרים אל עשרות הזוכים בפרס מפעל הפיס לאמנויות ולמדעים ע"ש לנדאו היוקרתי שמוענק מידי שנה, כחלק מפעילותו של מפעל הפיס לקידום התרבות, האמנות, המחקר והמדע בישראל. הפרס, המוענק מזה 23 שנה, נחשב לאחד הפרסים היוקרתיים בישראל והוא ניתן על שמו של מיכאל לנדאו, שמונה לראש מפעל הפיס בשנת 1951.

פירוט על הזוכים ונימוקי הזכייה:

פרס מפעל חיים:

פרופ' פנחס אלפרט מאוניברסיטת תל אביב, זוכה בפרס מפעל חיים ע"ש לנדאו על תרומתו בתחום חקר ו/או עשייה משמעותית לקידום האקלים:

מנימוקי הזכייה: פרופ' פנחס אלפרט הינו מדען אקלים בעל שם בינלאומי, אשר נחשב למדען מוביל בישראל בתחומי המטאורולוגיה הדינמית וחקר שינויי האקלים. מחקריו התאורטיים והיישומיים בתחומים אלה פורסמו ביותר מ-200 מאמרים וצוטטו יותר מ-17 אלף פעמים, והם נחשבים לחדשניים, יסודיים ומקוריים. הכחה לכך היא זכייתו במדליית וילהלם בירקנס היוקרתי של הארגון האירופאי למדעי כדור-הארץ בשנת 2018 על תרומותיו יוצאות הדופן למדעי האטמוספירה. מחקריו על התייבשות של "הסהר הפורה" במזרח התיכון בתחילת המאה ה-21 הקדימו וצפו נכונה את השינויים האקלימיים אותם אנו רואים (לדאבונו) היום. מחקר פורץ דרך בתחום מדידות גשם באמצעות האותות של רשתות טלפונים סלולריים הביא להתפתחותו של תחום מדעי-הנדסי חדש, ולשיפור יכולות החיזוי של תופעות מזג-אוויר בסקלות מרחביות קטנות. פרופ' אלפרט העמיד דורות של תלמידים ולימד אלפי סטודנטים באוניברסיטת תל-אביב, ונחשב לאחד מבוניו של מרכז החיזוי של חיל-האוויר, בו שירת כחזאי מבצעי. פרופ' אלפרט משתף את הציבור הרחב במחקריו וידוע בהרצאותיו מאירות העיניים ובהפועותיו בתקשורת בנושאי חיזוי מזג-אוויר ושינויי אקלים.

צוות השופטים: פרופ' יוחאי כספי, פרופ' דניאל רוזנפלד, פרופ' יואב יאיר.

הפרס בתחום המדעים מציין לשבח את המחקר המדעי ואת החוקרים הישראלים, שהגיעו להישגים ראויים בתחומם, ותרמו בכך תרומה רבת ערך לקידום המדע והמחקר:

פרופ' יונינה אלדר ממכון ויצמן זוכה בפרס בתחום חקר המתמטיקה:

נימוקי הזכייה: פרופ' יונינה אלדר היא מעמודי התווך של המתמטיקה וההנדסה בישראל. מחקריה פורצי הדרך לאורך 20 השנים האחרונות מהווים תרומה מכרעת לתחומים אלו, ומתייחדים בעומק תיאורטי לצד חשיבות עצומה ליישומים טכנולוגיים.

פרופ' אלדר פיתחה שיטות לחילוץ ולעיבוד אותות ומידע עבור מגוון רחב של משימות, כולל הדמיה רפואית, מכ"ם, תקשורת, ומחקר ביולוגי. כל אלו הם עדות לרוחב היריעה של מחקרה, ולגשר שהם מהווים בין מחקר תיאורטי למדע יישומי. תגליותיה של אלדר אודות דגימה מתחת לתדר נייקיסט התווך את הדרך לעיבוד מידע בתנאים של דגימה חסרה. בסדרה של עבודות פורצות דרך, היא קידמה משמעותית הן את התיאוריה והן את הטכנולוגיה והפרקטיס של ניתוח ודגימת נתונים.

השיטות שפותחו ע"י פרופ' אלדר קבלו משנה חשיבות בשנים האחרונות עם התפתחויות בתחום למידת מכונה ועליית החשיבות של ניתוח של מידע מכמות מוגבלת של מקורות עם רמת רעש גבוהה. המעבדה שהיא מובילה משלבת מנעד דיסציפלינארי יוצא דופן שנע בין תיאוריה מופשטת לבין פיתוח של חומרה ייעודית, ומאופיינת בשימוש רב בתת-דגימה ובשיטות ניתוח חדשניות.

צוות השופטים: פרופ' עודד גולדרייך, פרופ' ברוך ברזל, פרופ' יורם לוזון.

פרופ' יצחק פלפל ממכון ויצמן זוכה בפרס בתחום הנדסה גנטית:

מנימוקי הזכייה: פרס מפעל הפיס על שם מיכאל לנדאו ניתן לפרופ' יצחק פלפל בעבור מחקריו פורצי הדרך בהבנת האבולוציה של הגנום, הבקרה הגנטית והביולוגיה המערכתית, תחומים שהם הבסיס התיאורטי להנדסה גנטית. מחקריו כוללים עבודה ניסויית בשילוב כלים ביואינפורמטיים וגישות תיאורטיות.

פרופ' פלפל יצר כלים מעבדתיים וחישוביים לחקירת האבולוציה של הגנום והצליח לחשוף עקרונות בסיסיים של הקוד הגנטי המבטיחים יעילות ומהימנות בתרגום הקוד לחלבונים. כמו כן הראה כיצד הקוד הגנטי משתנה בין הגנים בהתאם לתפקידיהם השונים בסוגי תאים שונים. העקרונות שחשף מהווים בסיס יציב לתכנון שינויים גנטיים במגוון יישומים של ההנדסה הגנטית.

בעבודה ייחודית עם חיידיקים הוכיחו פרופ' פלפל וצוותו שחיידיקים יכולים במצבים מסוימים לרכוש "יכולות חיזוי" כדי להתאים את עצמם מראש לשינויים עתידיים בסביבה. זוהי ללא ספק עבודה בעלת תעוזה מצד אחד וחשיבות להבנה בסיסית של הגנומיקה מהצד האחר. גם לעבודתו זו יש השלכות ביוטכנולוגיות בתחומי ההנדסה הגנטית.

נוסף על כך, עבודותיו כוללות שימוש בתוצאות מחקריו לפיתוח שיטות לבחינת הביטוי של הגנום האנושי במצבי מחלה, בעיקר של מחלות הסרטן.

פרסומו הרבים במיטב העיתונות המדעית זיכוהו בהכרה בין-לאומית נרחבת והוא מדען מבוקש בכנסים בין-לאומיים וזוכה למימון נדיב של מחקריו מהטובות שבקרנות התחרותיות בעולם.

לאור זאת מצאה הוועדה את פרופ' יצחק פלפל ראוי ביותר לקבלת הפרס ע"ש מיכאל לנדאו לשנה זו.

צוות השופטים: פרופ' ידידיה גפני, פרופ' גור יערי, פרופ' אורן אוסטרצר-בירן.

פרופ' מאיר חטינה מהאוניברסיטה העברית זוכה בפרס בתחום חקר הדתות:

מנימוקי הזכייה: מאיר חטינה, חוקר בינלאומי ומנהיג אקדמי בתחום הרחב של מדעי הדתות, המשתמש בתובנות, בתיאוריות ובכלי מחקר של החקר המשווה של מדעים אלה. חטינה הינו אחד המלומדים הבולטים, החשובים, הפוריים והמבריקים ביותר בלימודי האסלאם המודרני בארץ ובעולם. במפעלו המחקרי והאינטלקטואלי פילס שדות מחקר חדשים והציב אמות מידה מקוריות למחקר. חטינה מראה כי האסלאם הוא ריבוי דינאמי של ישויות במנעד רחב ופולורליסטי מן המזרח התיכון ועד למזרח אסיה. הוא חוקר את המחשבה הליברלית בעולם האסלאמי המודרני, ומצייד אותנו בגוף מידע חדש על נוכחותה הציבורית, ותעוזתה בפרשנות המחודשת של הקוראן עם החתירה לכינונה של נאורות ערבית המבוססת על צדק, חירות ודו-קיום בין תרבויות. חטינה חושף קולות מושתקים של נשים מוסלמיות העוסקות בביקורת האסלאם; ומערער על התפיסה המונוליתית הרווחת לגבי האסלאם כאמונה דתית שמאופיינת בעריצות, אי-סובלנות ואלימות. יודגש שוב שבקיאותו בהיסטוריה של הנצרות האירופית ובהיסטוריה היהודית מאפשרת למחקרו פרספקטיבה השוואתית בין דתית ובין תרבותית. טיפולו המעודן והמדויק בתופעות המודרניות מעוגן בצורה משכנעת באסלאם ההיסטורי ובתופעותיו לאורך למעלה מ-1400 שנים. זהו הישג יוצא מן הכלל שרק מעטים יכולים להתכבד בו.

צוות השופטים: פרופ' איתמר גרינוולד, פרופ' רם בן שלום, פרופ' דוד ברק גורודצקי.

פרופ' כפיר אליעז, מאוניברסיטת תל אביב זוכה בפרס בתחום הכלכלה:

ימוקי הזכייה: הועדה החליטה להעניק את פרס לנדאו לשנת 2023 בחקר הכלכלה לפרופסור כפיר אליעז.

פרופסור אליעז הוא תיאורטיקן כלכלי בעל שם עולמי, שפירסם מחקרים באיכות ובכמות יוצאות דופן. בפרט, פרסומו כוללים כעשרה מאמרים בחמשת כתבי העת היוקרתיים והתחרותיים ביותר בכלכלה, ועוד כ-40 מאמרים בכתבי עת חשובים נוספים. כמו כן, לאורך הקריירה שלו זכה פרופסור אליעז במספר רב של מענקי מחקר איכותיים.

מחקריו של פרופ' אליעז מגוונים ביותר. התחום המרכזי בו הוא עוסק הוא תיאוריה של כלכלה התנהגותית, שבמסגרתה נבחנות סטיות מהתנהגות רציונלית קלאסית, והשלכותיהן. לדוגמה, באחד ממאמריו החשובים ביותר בתחום זה מראים פרופ' אליעז ושותפיו למחקר איך מתנהג שוק בו הצרכנים יכולים לבדוק ולהשוות מחירים בין מוכרים שונים רק באופן מוגבל. המחקר מראה כי דווקא מגבלה זו מיטיבה עם הצרכנים, שכן המוכרים נאלצים להתחרות באופן אגרסיבי יותר כדי למשוך את תשומת ליבם המוגבלת של הקונים.

פרופסור אליעז עוסק גם בתחומים חשובים אחרים, כמו כלכלת אינפורמציה, עיצוב מנגנונים, ארגון תעשייתי, בחירה חברתית, החלטות קולקטיביות, ועוד.

לאור העושר הרב של עבודתו והאיכות הגבוהה שלה, החליטה הוועדה פה אחד על הענקת הפרס לפרופ' אליעז.

צוות השופטים: פרופ' אפרים צדקה, פרופ' יוסי זעירא, פרופ' שירן רחמלביץ.

הפרס בתחום התרבות והאמנות, מוענק לזוכים על תרומה והשפעה משמעותית לחיי התרבות והאמנות בישראל:

יוסי בן נון זוכה בפרס בתחום יצירת מוזיקה לבמה:

מנימוקי הזכייה: במהלך עשרות השנים בהם עסק בהלחנה לתיאטרון השאיר חותם בלתי נשכח על המוזיקה הישראלית.

בן נון יצר שפה מוזיקלית משלו שלא ניתן לטעות בטביעת האצבע הייחודית שלה וזאת במנעד רחב, מגוון ורב-סגנוני בתחום המוזיקה לבמה-תיאטרון.

לאורך עבודתו בכל התיאטראות הרפרטואריים ואחרים, ידע בן נון ברגישותו והבנתו הדרמטורגית מתי להיות נוכח בעוצמה ומתי לתמוך בדממה.

בן נון, נאמן לטקסט ולבמאי/ת, מבין באופן עמוק את משקלה של המוזיקה כחלק סינרגי מהמהלך הבימתי ויודע להעביר תחושה מדויקת של מצולל הנוגע בהמיייה האנושית שעולה מהכתוב. סיבות אלו ועוד הפכו את בן נון להיות המוזיקאי הקבוע של חנון לויין וכך באחוה מקצועית יצרו השניים קלאסיקות בלתי נשכחות לבמה ובהן "אשכבה", ו-"ההולכים בחושך".

תרומתו של בן נון לעולם המוזיקה פורצת את גבולות פרקטיקת ההלחנה. לבן נון חשיבות אדירה עבור דורות של נגנים ישראליים. לאורך השנים נלחם שוב ושוב על שימוש בנגנים/יות המנגנים מוזיקה חיה בהצגות. בשאיפה בלתי פוסקת לדיוק בהתאמת הרגעים המוזיקליים להתרחשות על הבמה בזמן אמת. תרומה זו השפיעה לא רק על איכות המופע הבימתי, אלא סיפקה תעסוקה לעשרות נגני תיאטרון.

הידע והכשרון האדיר שבידיו פיעפע לאורך השנים אל המוזיקאים/יות סביבו, שבתורם הפכו ליוצרים בתחום.

פרס זה מוענק ליוסי בן נון, על עולם הצליל והרגש שיצק אל תוך התיאטרון הישראלי והרף הגבוה שהציב. מלחין, שעל איכות וייחודיות המוזיקה אותה יצר יעידו אין ספור הצגות אותן הלחין לאורך השנים ובעת האחרונה.

צוות השופטים: אסף רוט, כפיר אזולאי, יובל שפיר.

רמה איילון זוכה בפרס בתחום תרגום סיפורת/או שירה:

מנימוקי הזכייה: זה כשני עשורים רמה איילון פעילה ברפובליקה הספרותית הישראלית כמתרגמת, בעיקר מצרפתית, ויצירתה התרגומית המוערכת, הן מידי קוראות וקוראים והן מידי אנשי מקצוע מתחום המו"לות, כוללת עשרות רבות של ספרים, מן העדית של

ספרות המערב המודרניסטית, החל בפילוסופיה של עמנואל לוינס, עבור בבכירי הספרות הצרפתית מן המאות הקודמות, בהם רומאן גארי, לואי פרדינן סלון, מרגריט דיראס וגי דה מופסאן, וכלה בסופרים עכשוויים מדוברים כגון מישל וולבק, אריק ויאס ז'ואל דיקר. קוראות וקוראים אולי אינם מכירים את דמותה הממשית של איילון, אך ספריותיהם הביתיות מתכבדות בתרגומיה, את חלקם יזמה בעצמה והשתדלה בהוצאות הספרים, תוך שהיא מעניקה לנו מתנות שאחרת לא יכולים היינו לקרוא בשפתנו. פעילותה החרוצה והקפדנית נאמנה לעקרונות תרגום מבורכים, בהם החתירה לתרגום שחושף את עצמו ולא שכופה את עצמו. איילון מצטיירת 'תרגמת מתוך חזון ומתוך תשוקה להתקרב אל טקסט המקור כפרשנית וכקוראת חכמה. היא קשובה לרבדים הטמירים של טקסט, וחותרת לשמר גם את הזריות והמזריות בטקסט המקור. בזכות הצטיינותה והישיגיה בחרנו פה אחד להעניק לה את פרס לנדאו.

צוות השופטים: נוית בראל, רונן סוניס, ד"ר עלי ותד.

אסתי זקהיים זוכה בפרס בתחום שחקנית קולנוע:

מנימוקי הזכייה: אסתי זקהיים היא עמוד האש לפני המחנה, בכישורן, באישיות ובנתינה על המסך ומחוצה לו. אסתי יוצקת לכל דמות שהיא משחקת, את הכריזמה והחוכמה שלה.

הופעתה אמיתית, מהפנטת וכובשת בחיות, בתשוקה ובכוח שכמו יכולים להתפורר ברגע.

חשופית ללא עור, אותנטית וטוטאלית, מקריבה את כולה ליצירה ולקהל.

אסתי לא מסתפקת בעשייה אמנותית וכך בפעילות הציבורית-חברתית שלה היא מזכירה לכולנו שלהיות שחקנית, אמנית, אשת רוח מביא איתו אחריות גדולה וכבדה.

בהקרבה ומתוך תחושת שליחות אמיתית, אסתי הפכה להיות השראה-דוגמא-בית ואמא לשחקניות ולשחקנים כולם, במאבקה למען זכויותיהם.

אסתי היא מיוזמות האמנה למניעת הטרדה מינית בקולנוע ובטלוויזיה ובתפקידה כיו"ר שח"ם, נאבקה למען חוק הקולנוע, תאגיד השידור הישראלי, חובת הפקות מקור של גופי הרגולציה ועוד. יוזמת פרויקטים של קולנוע לקהילה ולפריפריה.

ועדת השיפוט מחכה ומאחלת שנראה אותה בעוד הרבה הופעות ותפקידים מורכבים, עמוקים ומעוררי השראה כמלכה האדומה שהיא.

צוות השופטים: קרן ידעיה, איילת מנחמי, דובר קוסאשווילי.

הד מיינר זוכה בפרס בתחום עיצוב אופנה:

מנימוקי הזכייה: מאז הקים את מותג האופנה הנושא את שמו, הפך הד מיינר לאחד השמות הבולטים בתעשייה המקומית והצליח להשתלב באופן מעורר השראה גם בתעשיית האופנה העולמית, עם תצוגות אופנה שהן חלק מלוח התצוגות הרשמי של שבוע האופנה הפריזאי וכן זכייה בפרס על שם קרל לגרפלד שניתן למעצבים צעירים מטעם קונגלומרט היוקרה LVMH.

מיינר, הפועל בישראל ובפריז לסירוגין, ממזג באופן מרענן ומקורי בין הדי-אן-איי המקומי- הישראלי, היהודי, החסידי, לבין המתרחש בזירת האופנה הבינלאומית.

הצלליות הרחבות שלו חורגות מגבולות הגוף ומותירות לו מרחב לחקירה. הן נשענות על מסורת חייטות ארוכת שנים ועל מלתחות רבות של אחים גדולים, אבות וסבים, אך במקביל לכך מצליחות להיות רלוונטיות, לתפוס משהו מרוח העת הנוכחית ולנסח אמירה עכשווית על גבריות על גבולות הגזרה ההולכים ומתגמשים שלה.

מיינר מספק פרשנות מעניינת למגמת הערבוב המגדרי באופנה ומערער על החלוקה המסורתית בין בגדי גברים לבגדי נשים. נוסף על כך, הוא תרם תרומה משמעותית להתפתחות ענף אופנת הגברים בישראל ואפשר לקוציו של הצבר הישראלי להתרכז בנינוחות. זאת באמצעות מחשבה חופשית על צלליות, גזרות וקווי מתאר של גוף.

צוות השופטים: יעל שנברגר, אופיר חובב, קובי הלפרין.